

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญแผนผัง	ค
สารบัญแผนที่	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา	5
1.5 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้	5
1.6 การเสนอผลการศึกษา	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 สถานภาพความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนโบราณสายเชียงใหม่-ลำพูน ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	7
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้	26
2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
2.4 กรอบแนวคิดการศึกษา	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
3.1 รูปแบบการวิจัย	36
3.2 การศึกษาภาคเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎี	37
3.3 การศึกษาชุมชนและมรดกวัฒนธรรมตามแนวถนนโบราณสายเชียงใหม่-ลำพูน	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 การคัดเลือกแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อจัดการเส้นทางการเรียนรู้และ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	41
3.5 การจำแนกประเภทของแหล่งมรดกวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	47
3.6 แนวทางการจัดการเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาม เส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน	48
3.7 ศักยภาพของแหล่งมรดกวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามถนนโบราณสายเชียงใหม่-ลำพูน	49
บทที่ 4 ชุมชนและมรดกวัฒนธรรมตามแนวถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน	50
4.1 ประวัติศาสตร์หรือประวัติความเป็นมาของถนนสายโบราณเชียงใหม่-ลำพูน	51
4.2 ประวัติความเป็นมาของชุมชนและองค์ประกอบของชุมชน	55
4.3 การศึกษาสำรวจและเก็บข้อมูลมรดกวัฒนธรรมในชุมชนตามแนวถนน โบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน	58
4.4 การคัดเลือกแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อจัดการเส้นทางการเรียนรู้และ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	102
4.5 การจำแนกประเภทของแหล่งมรดกวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม	108
บทที่ 5 แนวทางจัดการเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามเส้นทางโบราณ สายเชียงใหม่-ลำพูน	110
5.1 มรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนตามแนวถนนโบราณ สายเชียงใหม่ – ลำพูน	111
5.2 ศักยภาพของแหล่งมรดกวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามถนนโบราณสายเชียงใหม่-ลำพูน	122
5.3 แนวทางการจัดการเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาม เส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่-ลำพูน	128
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	150
6.1 สรุปผลการศึกษา	151
6.2 อภิปรายผล	153

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.3 ข้อเสนอแนะ	153
บรรณานุกรม	155
ภาคผนวก	158
ประวัติผู้เขียน	162

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 3.1	ตารางจำแนกแหล่งที่ตั้งแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลหนอง หอยและตำบลหนองผึ้ง	39
ตารางที่ 3.2	ตารางจำแนกแหล่งที่ตั้งแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลยางเนิ้ง และตำบลสารภี	40
ตารางที่ 3.3	แสดงผลการคัดเลือกมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงคุณค่าความเป็นล้านนา	43
ตารางที่ 3.3	(ต่อ)	44
ตารางที่ 3.3	(ต่อ)	45
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนตำบลและจำนวนประชากรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	56
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวนตำบลและจำนวนประชากรในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	57
ตารางที่ 4.3	แสดงข้อมูลของตำบลในอำเภอเมือง เฉพาะพื้นที่ที่ทำการศึกษหาแหล่งเรียนรู้ และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบริเวณสองฝั่งถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน	58
ตารางที่ 4.4	แสดงข้อมูลของตำบลในอำเภอสารภี ที่ทำการศึกษหาแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมบริเวณสองฝั่งถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน	60
ตารางที่ 4.5	แสดงผลการคัดเลือกมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงคุณค่าความเป็นล้านนา	104
ตารางที่ 4.5	(ต่อ)	105
ตารางที่ 4.5	(ต่อ)	106
ตารางที่ 5.1	การวิเคราะห์สิ่งดึงดูดใจในแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถนนสาย เชียงใหม่ – ลำพูน	123
ตารางที่ 5.2	การวิเคราะห์สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางในแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน	124
ตารางที่ 5.3	การวิเคราะห์สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน	125
ตารางที่ 5.4	การวิเคราะห์ที่พักในแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถนนสาย เชียงใหม่ – ลำพูน	126
ตารางที่ 5.5	การวิเคราะห์กิจกรรมต่างๆในแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถนน สายเชียงใหม่ – ลำพูน	127

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 5.6	เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวชมรดกวัฒนธรรมแหล่งตลาดชุมชนและ ศิลปหัตถกรรม	132
ตารางที่ 5.7	เส้นทางเรียนรู้วัฒนธรรมประเภทวัดวาอารามและโบราณสถาน	138

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1	วิหารวัดเสนาหิน 62
ภาพที่ 4.2	ศาลาที่ตั้งเสนาหินจำลอง 62
ภาพที่ 4.3	เสนาหินจำลอง 62
ภาพที่ 4.4	หอธรรมวัดสันป่าเลียง 63
ภาพที่ 4.5	วิหารวัดสันป่าเลียง 63
ภาพที่ 4.6	วิหารวัดเมืองสาครหลวง 64
ภาพที่ 4.7	หอไตรวัดเมืองสาครหลวง 64
ภาพที่ 4.8	เรือนโบราณวัดเมืองสาครหลวง 64
ภาพที่ 4.9	พระเจดีย์วัดเมืองสาครหลวง 64
ภาพที่ 4.10	แม่ครูบัวไหล คณะปัญญา 65
ภาพที่ 4.11	โคมล้านนา 65
ภาพที่ 4.12	การขึ้นรูปโคมล้านนา 65
ภาพที่ 4.13	โคมล้านนา 65
ภาพที่ 4.14	โบราณสถานวัดกู่ขาว 66
ภาพที่ 4.15	พระประธานในวัดกู่ขาว 66
ภาพที่ 4.16	หลังคาร้านค้าที่มุงด้วยใบตองตึง 67
ภาพที่ 4.17	ของโบราณที่หาได้ยาก 67
ภาพที่ 4.18	เจดีย์วัดเมืองกาย 68
ภาพที่ 4.19	วิหารวัดเมืองกาย 68
ภาพที่ 4.20	พระอุโบสถวัดเมืองกาย 68
ภาพที่ 4.21	ต้นยางนา 68
ภาพที่ 4.22	พระอุโบสถวัดเชียงแสน 69
ภาพที่ 4.23	ภาพจิตรกรรมฝาผนังหน้าพระอุโบสถ 69
ภาพที่ 4.24	เจดีย์วัดเชียงแสน 69
ภาพที่ 4.25	พญานาค 9 ศรีษะ 69
ภาพที่ 4.26	ซุ้มประตูโขงวัดคอนจีน 70

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.27	70
ภาพที่ 4.28	70
ภาพที่ 4.29	70
ภาพที่ 4.30	72
ภาพที่ 4.31	72
ภาพที่ 4.32	72
ภาพที่ 4.33	72
ภาพที่ 4.34	73
ภาพที่ 4.35	73
ภาพที่ 4.36	74
ภาพที่ 4.37	74
ภาพที่ 4.38	75
ภาพที่ 4.39	75
ภาพที่ 4.40	75
ภาพที่ 4.41	75
ภาพที่ 4.42	76
ภาพที่ 4.43	77
ภาพที่ 4.44	77
ภาพที่ 4.45	78
ภาพที่ 4.46	78
ภาพที่ 4.47	79
ภาพที่ 4.48	79
ภาพที่ 4.49	80
ภาพที่ 4.50	81
ภาพที่ 4.51	81
ภาพที่ 4.52	82
ภาพที่ 4.53	82
ภาพที่ 4.54	83

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.55 พนักงานกำลังขึ้นรูปเซรามิกส์	83
ภาพที่ 4.56 โคมไฟ	84
ภาพที่ 4.57 โคมไฟ	84
ภาพที่ 4.58 การขึ้นรูปเตาอั้งโล่ก่อนนำไปเผา	84
ภาพที่ 4.59 เตาอั้งโล่ที่พร้อมขาย	84
ภาพที่ 4.60 ผลิตภัณฑ์กล่องผ้าไหม	85
ภาพที่ 4.61 โรงเรือนเพาะเห็ด	86
ภาพที่ 4.62 เห็ดนางฟ้าที่เพาะภายในโรงเรือน	86
ภาพที่ 4.63 รองเท้าพื้นเมืองร้านลานไทย	86
ภาพที่ 4.64 ถนนคนเดินยางเนิ้ง	87
ภาพที่ 4.65 ถนนคนเดินยางเนิ้ง	87
ภาพที่ 4.66 ตลาดนัดเวฬุวัน	88
ภาพที่ 4.67 ตลาดนัดเวฬุวัน	88
ภาพที่ 4.68 ขนมเกลือ	88
ภาพที่ 4.69 ขนมล้นหมา	88
ภาพที่ 4.70 พืชผลทางการเกษตรที่ชาวบ้านนำมาวางขาย	89
ภาพที่ 4.71 ช่างกำลังขึ้นรูปผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา	90
ภาพที่ 4.72 เครื่องปั้นดินเผาขนาดใหญ่	90
ภาพที่ 4.73 ป้ายทางเข้าสู่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	91
ภาพที่ 4.74 งานจักสานประเภทอุปกรณ์เครื่องใช้	91
ภาพที่ 4.75 อุปกรณ์ที่ทำจากการจักสาน	91
ภาพที่ 4.76 บ้านไม้สองชั้น	92
ภาพที่ 4.77 บ้านหลังคาดินขอ	92
ภาพที่ 4.78 ป้ายหน้าวัดสารภี	93
ภาพที่ 4.79 ศาลาการเปรียญวัดสารภี	93
ภาพที่ 4.80 บริเวณหน้าวัดช่างเคิ่ง	94
ภาพที่ 4.81 เจดีย์วัดช่างเคิ่ง	94
ภาพที่ 4.82 ลานกิจกรรมวัดปากทอง	95

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.83 เจดีย์วัดปากทอง	95
ภาพที่ 4.84 พระอุโบสถวัดคันผึ่ง	96
ภาพที่ 4.85 คันแห่	96
ภาพที่ 4.86 สาดแห่	96
ภาพที่ 4.87 ไม้กวาดทางมะพร้าว	97
ภาพที่ 4.88 การตัดใบมะพร้าวตากแห้ง	97
ภาพที่ 4.89 ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากดอกกล้วย	98
ภาพที่ 4.90 ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากดอกกล้วย	98
ภาพที่ 4.91 ส่วนประกอบสมุนไพรที่ใช้ทำลูกประคบ	98
ภาพที่ 4.92 ลูกประคบสมุนไพร	98
ภาพที่ 4.93 บายศรี	99
ภาพที่ 4.94 ตุ๊กตานา	99
ภาพที่ 4.95 เครื่องสืบชะตา	99
ภาพที่ 4.96 โคมไฟล้านนา	99
ภาพที่ 4.97 โคมไฟล้านนา	99
ภาพที่ 4.98 ปฏิมากรรมงานปั้นพระพุทธรูป	100
ภาพที่ 4.99 ปฏิมากรรมงานปั้นพระพุทธรูป	100
ภาพที่ 4.100 อุปกรณ์จับสัตว์น้ำ	101
ภาพที่ 4.101 ตลาดชุมชนปากทอง	101
ภาพที่ 5.1 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแหล่งตลาดชุมชนและ ศิลปหัตถกรรม	133
ภาพที่ 5.2 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวชมวัดวัฒนธรรมวัดวาอารามและโบราณสถาน	139
ภาพที่ 5.3 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวชมวัดวัฒนธรรมวัดวาอารามและโบราณสถาน	140
ภาพที่ 5.4 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน	144
ภาพที่ 5.5 แผนที่เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางวัฒนธรรม ถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน	148

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพที่ 5.6 แผนผังเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางวัฒนธรรม
ถนนโบราณ

149

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญแผนผัง

แผนผังที่ 2.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

หน้า

35

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญแผนที่

	หน้า
แผนที่ 4.1 แสดงลักษณะทางกายภาพของร่องปึงห่าง	51

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved